

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Lääketeollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta. Muistio antaa selkeän kokonaiskuvan aiheesta.

Pidämme tärkeänä sitä, että muistiossa on selkeästi tunnistettu yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisten järjestelmien ja palveluiden olevan yhä laajemmin yksityisen sektorin tuottamia, vahvasti keskinäisriippuvaisia, globaaleista tuotanto- ja toimitusketjuista sekä logistiikasta riippuvaisia ja aiempaa alttiimpia hallinnon rajat ylittävälle häiriöille. Näin on myös lääkehuollon kohdalla. Myös turvallisuusympäristön merkittävä muuttuminen on huomioitu muistiossa asianmukaisesti.

Yksityisten yritysten kannalta yleistä varautumisvelvollisuutta ei ole, mutta monien kriittisten alojen lainsäädännössä kohdennetaan erityisiä velvoitteita alan toimijoille. Lisäksi parhaillaan ollaan laittamassa kansallisesti toimeen mm. EU:n CER-direktiiviä, joka täydentää kriittisten toimijoiden osalta sekä normaaliaikojen häiriö- ja kriisitilanteisiin että poikkeusoloihin varautumisen velvollisuutta. Olemme samaa mieltä muistion alustavasta ehdotuksesta, jonka mukaan yksityisen sektorin varautuminen on syytä edelleen jättää erityissääntelyn, sopimusten ja vapaaehtoisuuden varaan.

Pidämme tärkeänä, että elinkeinoelämää koskeva lainsäädäntö lähtee toiminnan kriittisyyden näkökulmasta ja varautumisvelvoitteet ovat riskiperusteisia. On myös tärkeää tunnistaa sääntelyn aiheuttama kokonaistaakka elinkeinoelämälle ja välttää kaikin keinoin tarpeetonta päällekkäistä tai ristikkäistä sääntelyä, jotta varautumisvelvoitteesta ei muodostu kansainvälisille yrityksille kohtuutonta kynnystä toimia Suomen markkinoilla ja jotta velvoite ei myöskään heikennä suomalaisyritysten kilpailukykyä. Varautumisella on aina myös hintansa, ja yhteiskunnan näkökulmasta on tarkoituksenmukaista tukea riittävästi kriittisten toimintojen varautumista.

Muistiossa tunnistetaan mm. koulutus ja harjoitukset keskeisinä varautumisen keinoina. Siltä osin kuin yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittisiä toimintoja tuottaa ennen kaikkea yksityinen sektori, tulisi se ottaa riittävällä tavalla mukaan mm. harjoitustoimintaan. Vastaavasti muistiossa tärkeäksi tunnistetun tilannekuvatyön tulee kattaa myös yksityinen sektori ja olla sekä toimialarajat ylittävää että kahdensuuntaista, jotta kriittisistä toiminnoista vastaavilla yrityksillä on tosiasiallinen mahdollisuus ajantasaiseen tietoon perustuvaan päätöksentekoon ja voimavarojen kohdentamiseen niin erilaisissa normaaliajan häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissakin.

Kuten muistiossa todetaan, hallinnonalakohtaisen erityislainsäädännön kuvaus ei käsittele tyhjentävästi kaikkea olemassa olevaa erityissääntelyä. Tämä koskee myös lääkehuoltoa. Toimialakohtaisen erityislainsäädännön ajantasaisuudesta on tärkeää huolehtia.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

Koronapandemia toi esiin Suomen valmiuslainsäädännön kehittämisen tarpeen. Pidämme erittäin tärkeänä, että normaaliaikojen häiriö- ja kriisitilanteisiin soveltuva lainsäädäntö ja valmiuslainsäädäntö ymmärretään yhtenä kokonaisuutena, jossa on tarpeen pystyä reagoimaan riittävällä tavalla paitsi poikkeusoloissa myös erilaisissa lievemmissä yhteiskunnan häiriö- ja poikkeustilanteissa.

Esimerkiksi osa koronapandemian aikana valmiuslain soveltamisen kautta käyttöön saaduista toimivaltuuksista olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää myös normaaliajan häiriötilanteita käsittelevään lainsäädäntöön samalla, kun poikkeusolojen ja valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käyttöönoton kynnys on syytä pitää korkeana.

Koronapandemia osoitti yhtä lailla selkeän johtamisjärjestelmän merkityksen. Rakenteessa, jossa jokainen ministeriö vastaa oman hallinnonalansa varautumisesta, on erityisen tärkeää, että yksi taho kantaa vastuun kokonaisuuden johtamisesta.

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

-

Aitlahti Tiina
Lääketeollisuus ry